

національної безпеки України (злочин, передбачений статтею 111 КК, є саме таким злочином) [6]. Але, відповідно до п. «г» ч. 1 ст. 4 Закону «Про застосування амністії в Україні» амністія щодо осіб, визнаних винними у вчиненні державної зради, взагалі не може бути застосована; проте, згідно з внесеними поправками ч. 4 ст. 86 КК – такі особи не можуть бути повністю звільнені законом про амністію від відбування покарання (а можуть бути звільнені від покарання лише після фактичного відбуття ними строків, встановлених ч. 3 ст. 81 КК) [6]. Таким чином, ч. 4 ст. 86 КК виступає, як спеціальна норма: особи, засуджені за статтею 111 КК, – не можуть бути звільнені законом про амністію від відбування покарання повністю, а особи, засуджені за решту злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених статтями 109–110-2, 111-1, 112, 114, 114-2 КК, – не можуть бути звільнені законом про амністію від відбування покарання взагалі [8].

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2314-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#n7>.

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text1>.

5. Про державну службу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*, 2016, № 4, ст. 43.

6. Про застосування амністії в Україні: Закон України від 01.10.1996 р. № 392/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

7. Азаров Д. С., Гришук В. К., Савченко А. В. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України (2-ге вид., перероб. і доп.). К.: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

8. Хавронюк М. Колаборанти з точки зору Кримінального кодексу. URL: https://racurs.ua/ua/b222-kolaboranti-z-tochki-zoru-kriminalnogo-kodeksu.html?fbclid=IwAR1OdRdy4vb_VzC2Iff4asiHWciAln9UILEoM4vhxNdHc0_cd6OCNmVRtp_4.

УДК 343.85

DOI: 10.31733/17-03-2023-316-318

Ксенія КОСЯЧЕНКО

доцент кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

КРИМІНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕФЕКТИВНІСТЬ»

Ефективність кримінологічної діяльності неурядових організацій є обов'язковим елементом існування та доцільності функціонування в правовому полі будь-якої організації, яка має за ціль захист прав і свобод людини та громадянина. Разом із тим, останнім часом підвищується увага наукової спільноти щодо дослідження суб'єктів кримінологічної діяльності.

Як зазначає Л. Чернявська неурядові організації, що діють в Україні, безпосередньо виконують функцію забезпечення демократичного характеру політичних відносин: діалогу між урядом і громадянським суспільством. Однією з основних цілей їхньої діяльності є розробка і впровадження технологій і практик участі громадян у прийнятті рішень, громадської експертизи і громадського контролю за діяльністю політиків. Ці заходи неурядові організації демонструють надзвичайну важливість питання удосконалення і розширення сфери комунікації громадян з державними органами влади, адже стосунки і взаємовплив громадянського суспільства і держави є визначальними у забезпеченні демократичного розвитку країни [1].

Таким чином, одним із основних напрямів діяльності неурядових організацій є сфера захисту прав людини, загалом, та кримінологічна діяльності, зокрема.

На цьому, зокрема, зосереджувала свою увагу І. Грицай, зазначаючи, що в Україні правозахисну функцію, крім органів державної влади, також виконують інституції громадського суспільства (громадські організації та рухи, ЗМІ та ін.), здійснюючи її «замість» або, навіть «всупереч» діям органів державної влади, зокрема – правоохоронним. Вплив неурядових організацій на правозахисну сферу і ступінь «проникності» їхнього контролю, природно, значно менший, ніж державний, але цей вплив має очевидну тенденцію до зростання [2, с. 11].

Що стосується економічної ефективності, то розрізняють ефективність діяльності підприємства (виробництва, управління) як співвідношення отриманих результатів (обсяг випущеної продукції, наданих послуг) до витрачених ресурсів та ефективність досягнення мети (співвідношення отриманих результатів до прогнозованих чи запланованих значень показників). Залежно від того, на вирішення яких суспільних чи індивідуальних проблем спрямовується діяльність підприємства, відповідний показник і буде базовим, однак він може доповнюватися низкою суміжних чи додаткових, зокрема: випуск продукції (у вартісному вираженні чи натуральних показниках) на одиницю витрачених ресурсів (сировинних, матеріально-технічних, трудових, фінансових, енергетичних тощо); отриманий прибуток до вартості витраченої живої та уречевленої праці; чистий дохід на одного працівника; продуктивність і фондомісткість та енергомісткість продукції; ефективність капітальних вкладень (іноземних інвестицій, використаних кредитних ресурсів) тощо. Соціальна ефективність діяльності підприємства може оцінюватися через її відповідність соціальним цілям і потребам суспільства. Переробно-харчові підприємства випускають продовольчу продукцію, яка використовується для задоволення першочергових життєвих потреб споживачів і поліпшення умов та якості життя населення. Конкретним показником соціальної ефективності буде частка продукції, яку випустило підприємство, у структурі товарів народного споживання, які реалізовані в Україні загалом за конкретний період часу (частка на вітчизняному ринку продовольчих товарів, у структурі випущеної продукції конкретного виду економічної діяльності тощо) [3, с. 23].

Як можемо побачити із запропонованого співвідношення економічної та соціальної ефективності, то їх показники взаємовідносяться між собою, як заплановані результати, які були отримані в процесі відповідної діяльності.

Екологічну ефективність, на думку Д. Крисанова, доцільно розглядати через такі складові: підприємство як джерело екологічної небезпеки для навколишнього середовища; впровадження випуску харчової продукції, що відповідає вимогам стандартів з якості та безпечності; ліквідація екологонебезпечних джерел попередньої діяльності підприємства, утилізація відходів виробництва, які розташовані у необлаштованих для цього місцях тощо. Організаційну ефективність доцільно розглядати та оцінювати з двох точок зору: як ступінь досягнення підприємством поставлених цілей при використанні обмежених ресурсів (тобто максимізація в досягненні запланованих результатів при мінімізації залучення ресурсів); Як удосконалення або впровадження нової організаційної системи управління виробництвом та поширенням її впливу на ті ланки продовольчого ланцюга, що передують (заготівля та постачання сировини) і подовжують виробництво (постачання готової продукції в торговельну мережу та її реалізація). Управлінську ефективність, на думку вченого, у найбільш широкому сенсі слід розглядати як ступінь адаптації підприємства до мінливого зовнішнього середовища та, за необхідності, удосконалення структури управління ним безпосередньо з урахуванням нових обставин, зокрема: впровадження нових технологій перероблення продовольчої сировини, інноваційно-технологічної модернізації виробництва, переходу на випуск інноваційної продукції, створення й сертифікації систем управління якістю, безпечністю, екологічного управління, приєднання підприємств до різних агропродовольчих структур (холдингів, кластерів, асоціацій), приходу на підприємство іноземного інвестора, злиття або поглинання відповідною продуктовою корпорацією тощо [3, с. 23].

Отже, огляд запропонованих поглядів зазначених вище науковців з технічних та економічних галузей знань, надав нам можливість сформулювати первинне розуміння, щодо сутності та значення такого явища як «ефективність». Адже, саме з прикладних наук має свої витоки поняття «ефективність». Через деякий проміжок часу поняття «ефективність» починає з'являтися і в інших галузях права, зокрема, публічному управлінні.

Так, на думку О. Вольської сучасна концепція публічного управління формувалась під впливом суспільних процесів, які формувались у другій половині ХХ сторіччя у країнах західної Європи та США. Це формування було зумовлене змінами в державному управлінні країнами, заміною державного менеджменту на публічний з упровадженням ринкової

моделі в систему державного управління. Найважливішою складовою сучасної концепції публічного управління є визначення його ефективності та результативності з урахуванням впливу на суспільство. Ефективність – це результат від певних дій, які узгоджено з метою (наприклад, показники прибутковості можна вважати показниками ефективності). У публічному управлінні ефективність – це також результат впливу керівної підсистеми на керовану з метою успішного функціонування всієї системи управління [4].

С. Чернов в свою чергу зазначає, що ефективність функціонування складних систем обумовлюється наявними діючими механізмами структурного, організаційного, функціонального, нормативно-правового, інформаційного, культурного та мотиваційного порядку, які в сукупності утворюють модель суспільного управління. Головна мета будь-якого управління чи то у приватній, чи то у публічній сфері полягає у досягненні максимальної ефективності та результативності з мінімальними витратами ресурсів, часу та зусиль [5, с. 214].

Ефективність кримінологічної діяльності неурядових організацій в свою чергу полягає у досягненні заздалегідь поставленої мети, цілей або завдань, щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, які передбачені статутом неурядової організації відповідно до ст. 11 Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI, у співвідношенні до затрачених ресурсів, які були використані на отримання бажаного результату кримінологічної діяльності (виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, зменшення статистичних показників, щодо вчинених кримінальних правопорушень тощо). Проте, неможливо досягти ефективності кримінологічної діяльності коли відсутній або неналагоджений механізм її реалізації, в чому, зокрема, і зумовлюється напрям подальших наукових пошуків.

1. Чернявська Л. Н. Суб'єктність міжнародних неурядових організацій у світовій політиці: дис... канд. політ. наук: 23.00.04. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2007. 235 с. URL: <http://www.disslib.org/sub-yektnist-mizhnarodnykh-neurjadovykh-orhanizatsiy-u-svitoviy-politytsi.html>.

2. Наливайко Л. Р., Грицай І. О., Дніпров О. С. Неурядові правозахисні організації України: навч. посібник. К. : Хай-Тек Прес, 2014. 432 с.

3. Крисанов Д., Стешенко Л. Результативність й ефективність діяльності підприємств: оцінювання та максимізація. Аграрний сектор. Економіст. 2012. № 7. С. 21-25. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5078/1/rezultatyvnist.pdf>.

4. Вольська О. М. Ефективність публічного управління як результат суспільних процесів у державі. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/3.pdf.

5. Чернов С., Воронкова В., Банах В. та ін. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія. Запоріжжя : ПВВ ЗДІА, 2017. 608 с.

УДК 343.32

DOI: 10.31733/17-03-2023-318-319

Ярослав ЛИЗОГУБ

доцент кафедри
кримінального права і кримінології
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРО ДЕЯКІ ХИБИ РОЗДІЛУ І ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

Вимога забезпечення правової визначеності приписів юридичних норм, як відомо, є не лише необхідним фактором належного втілення принципу верховенства права, вона фактично являє ключову умову забезпечення в будь-якому цивілізованому суспільстві законності в цілому. І для демократичної України, як держави, що прагне членства в європейській родині в рамках однойменного Союзу, це не якийсь суто теоретичний наратив. У тій чи іншій формі подібні висновки активно сповідаються як Європейським судом з прав людини (наприклад, у рішеннях *Sunday Times v. The United Kingdom* від 26 квітня 1979 року або *S.W. v. The United Kingdom* від 22 листопада 1995 року), так і вітчизняним